

Emerging Identities Among Youth and Newly Emerging Harms, and Strategies for Addressing Them (with Emphasis on Article 77 of the Seventh Development Plan Law)

Ali Akbari

Master of Arts in Culture and Media Studies, Faculty of Humanities, East Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Email: 1271819341@iau.ac.ir

 0009-0005-9166-8878

Somayeh Tajik Esmaeili

Associate Professor, Department of Communication and Social Science, East Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran (Corresponding author).

Email: somayeh.tajik.esmaeili@iau.ac.ir

 0000-0002-0788-094X

Abstract

The present study was designed and implemented with the aim of analyzing emerging identities and emerging harms among the youth of Tehran and strategies for dealing with them (with an emphasis on Article 77 of the Seventh Development Plan). The research is applied in terms of purpose, descriptive in terms of type, and causal in terms of method. Its technique is survey and the measurement tool is a questionnaire. The statistical population includes all young people aged 20 to 35 in Tehran, which, according to the information contained in the National Statistics Portal, was 3,278,929 people. The study sample consists of 327 young people in Tehran who were selected using a cluster method. Research questionnaires (nomophobia and social identity) were distributed and completed through Google Forms among the youth of Tehran. The results showed that the effect of nomophobia on the overall state of social identity is negative and significant. The effect of the youth's age on the dimensions of nomophobia and the overall state of nomophobia is not observed, but it has an effect on social identity and its dimensions. There is a positive and significant relationship between the inability to communicate and the individual dimension of social identity and the level of education of young people. However, there is no significant relationship between the loss of communication, lack of access to information, loss of comfort and convenience, general state of nomophobia, collective dimension of social identity, and general state of social identity. The results also showed that there is no significant difference in mobile phone phobia and its dimensions between single and married people, but social identity and its individual and collective dimensions are in a better state in married youth. Mobile phone phobia (and its dimensions) and social identity (and its dimensions) are not significantly different between employed and unemployed youth, as well as between education in the humanities and other fields.

Keywords: Nomophobia, social identity, contextual variables, the youth of Tehran, Article 77 of the Seventh Development Plan.

Extended abstract

Purpose

With the rapidly expanding use of smartphones, dependence on this device has also become increasingly widespread among users. A substantial portion of smartphone use involves communication, meeting informational needs, entertainment, carrying out various activities through the internet and virtual space, as well as managing every day and routine tasks. This tool, while meeting an increasing number of users' needs, simultaneously deepens individuals' dependence on it. Nomophobia (the fear of being without a mobile phone) is one of the newly emerging harms that arises from anxiety and fear associated with being separated from a smartphone. On the other hand, a large portion of individuals' social identities is formed through their social interactions throughout life. Nomophobia, as one of the significant psychological and social phenomena and harms, can influence the social identity of users affected by this condition. Excessive mobile phone consumption disorder exerts detrimental and destructive effects across all strata of society; however, these impacts are significantly exacerbated among the youth. This is due to the fact that young individuals are not only at the age of marriage or may already be married, but their roles as parents further ensure that their behaviors influence not only their spouses and immediate social circles but also their offspring. Furthermore, as they are often part of the workforce, this psychological and behavioral disorder inevitably impairs their professional performance. Similarly, for those people currently pursuing education, nomophobia significantly undermines their academic achievement. In the digital era, where diverse elements profoundly influence the cultural and social dimensions of human life, a substantial portion of users' social identity is constructed through their digital presence. In this context, Article 77 of the Seventh Development Plan outlines essential measures to bolster the media standing of the Islamic Republic of Iran's Broadcasting Organization (IRIB), aiming to enhance its efficacy in expanding and deepening Islamic-Iranian culture. The principal purpose of this study is therefore to analyze emerging identities and newly arising harms among youth in the city of Tehran and examine strategies for addressing them, with particular emphasis on Article 77 of the Seventh Development Plan. To this end, the paper pursues three questions: (1) what is the relationship between nomophobia and social identity among Tehran's youth; (2) how do demographic variables (age, marital status, employment status, and education) affect nomophobia and social identity; and (3) what strategies can be proposed for addressing emerging harms and strengthening social identity in light of Article 77 of the Seventh Development Plan?

Design/methodology/approach

This study is applied in nature and was conducted using a causal approach, the survey technique, and a questionnaire as the data collection instrument. The statistical population includes all youth in the city of Tehran who, according to the latest national census of 2016 (1395) reported in the National Statistics Portal, number 3,278,929 individuals (including both men and women aged 20 to 35). The sampling method used in this research was multi-stage cluster sampling. The questionnaires were distributed and collected among the selected sample through Google Forms. For data collection, the following instruments were used: the 20-item Nomophobia Questionnaire developed by Çağlar Yıldırım (2014); the 20-item Social Identity Questionnaire by Safari Nia and Roshan (2011), developed based on Richard Jenkins' (2008) theoretical framework; and questions related to demographic information (background variables). The Cronbach's alpha coefficient for the Social Identity Questionnaire was 0.83, and for the Nomophobia Questionnaire it was 0.79.

Findings

The findings of the study indicated that the overall status of nomophobia was 2.94 and the overall status of social identity among the studied youth was 3.65 out of 5. The highest-ranked item was related to statement 9, with a mean score of 4.21, followed by statement 20. Conversely, statement 7, with a mean score of 3.39, and statement 2 were in the lowest positions regarding the social identity of the studied youth. The overall status of social identity among the studied youth, with a mean of 3.65, was assessed as "Agree" (4), indicating it is above average. The results showed that the effect of nomophobia on the overall status of social identity is negative and significant. The effect of age on the dimensions of nomophobia and the overall status of nomophobia was not observed; however, it does have an effect on social identity and its dimensions. A positive and significant relationship was observed between the inability to establish communication and the individual dimension of social identity with the educational attainment of the youth. However, no significant relationship was found between losing connection, lack of access to information, loss of comfort and convenience, the overall status of nomophobia, the collective dimension of social identity, and the overall status of social identity. There was no significant difference in nomophobia and its dimensions between single and married individuals. However, social identity and its individual and collective dimensions were in a better state among married youth. Nomophobia and social identity did not differ significantly between employed and unemployed youth, nor between education in the humanities and other fields.

Given the significant results of this research, which indicate that the social identity of Tehran's youth can be predicted based on nomophobia, this presents a unique opportunity for designing preventive interventions and multifaceted training programs. All strategies designed and implemented in this regard must aim to achieve the objectives of Article 77 of the Seventh Development Plan. They should focus on strengthening and deepening Islamic-Iranian culture and be based on reducing nomophobia by empowering youth to use mobile phones in a balanced, desirable, and appropriate manner. Furthermore, efforts should concentrate on bringing about transformation in content and producing desirable

and effective cultural content.

Research limitations/implications

This research has several limitations that should be acknowledged. First, the cross-sectional design captures data at a single point in time, preventing analysis of how nomophobia and social identity evolve over time. Second, the reliance on self-reported questionnaire data may introduce social desirability bias, as respondents may underreport or overreport certain behaviors and attitudes. Third, the study's focus on Tehran's youth means that findings may not be directly generalizable to youth in other cities or rural areas of Iran with different cultural, economic, and social contexts. Fourth, the study did not examine the role of other potentially relevant variables, such as family dynamics, peer influence, or socioeconomic status in greater depth. Accordingly, it is suggested that future research conduct longitudinal studies to examine the causal relationships and developmental trajectories of nomophobia and social identity over time, expand the sample to include youth from diverse geographic regions across Iran, incorporate qualitative methods (such as in-depth interviews) to capture the lived experiences and perceptions of youth regarding nomophobia and social identity, and examine the effectiveness of specific interventions designed to reduce nomophobia and strengthen social identity.

Practical implications

The findings of this research are of significant importance for social policymakers, urban planners, media organizations, and educational institutions. Given the significant results indicating that the social identity of Tehran's youth can be predicted based on nomophobia, this presents a unique opportunity for designing preventive interventions and multifaceted training programs. As a first step, an organizational strategy is recommended: the establishment of an inter-organizational working group (forming a joint task force among the IRIB, the Virtual Space Organization, academic centers, and the Ministry of Culture and Islamic Guidance). This group, through coordination and synergy, can significantly contribute to achieving the high goal of transforming content for the purpose of deepening, strengthening, and elevating Islamic-Iranian culture by producing desirable, effective, and targeted cultural and artistic content. A multidimensional strategy based on comprehensive training for youth is also proposed, including education and awareness-raising, strengthening identity-building alternatives for young people, and designing and implementing appropriate behavioral interventions. Another policy strategy, based on Article 77 of the Seventh Development Plan, is suggested to enhance the authority of national media and emphasize the production of programs targeting a young audience. To implement the tripartite strategy of awareness-raising, skill-acquisition, and substitution, it is recommended that a series of integrated initiatives be launched, including social media campaigns, educational lectures across media platforms, and within both urban and peri-urban cultural centers, as well as practical workshops organized by municipal cultural and artistic centers in collaboration with academic institutions.

Social implications

From a social perspective, this research reveals that in the digital era, where diverse elements profoundly influence the cultural and social dimensions of human life, a substantial portion of users' social identity is constructed through their digital presence. The findings highlight the importance of fostering authentic real-world (non-digital) interactions among youth to strengthen their social identity and mitigate the adverse effects of nomophobia. By accurately identifying the role of nomophobia in shaping social identity, these results will facilitate efforts to mitigate its adverse effects. The study emphasizes the need for a tripartite strategy of awareness-raising, skill-acquisition, and substitution to empower the youth, thereby mitigating the damages caused by maladaptive mobile phone usage and strengthening their social identity. At the level of overall policy, the central recommendation is to align all strategies with the objectives of Article 77 of the Seventh Development Plan, focusing on strengthening and deepening Islamic-Iranian culture. The findings provide actionable insights for the Research Institute of Strategic Studies of the Expediency Discernment Council, the Parliamentary Research Center, and social and urban planners, assisting them in designing and implementing social programs aimed at fostering authentic real-world interactions.

Originality/value

The primary innovation of this article lies in offering a comprehensive analysis of the relationship between nomophobia and social identity among Tehran's youth, with specific attention to the policy framework of Article 77 of the Seventh Development Plan. In contrast to prior studies, which have either addressed nomophobia in general terms without examining its relationship to social identity, or have focused on social identity without considering the role of emerging digital harms, this research provides a systematic empirical analysis grounded in robust quantitative methods. The identification of the negative and significant effect of nomophobia on social identity, the role of demographic variables (particularly marital status), and the specific strategies aligned with Article 77 of the Seventh Development Plan offer a novel contribution to the literature. The findings provide actionable insights for the Research Institute of Strategic Studies of the Expediency Discernment Council, the Parliamentary Research Center, and social and urban planners. Its value accrues to social policymakers, urban planners, media organizations, educational institutions, researchers interested in digital harms and social identity, and youth development practitioners.

هویت‌های نوظهور در جوانان و آسیب‌های نوپدید و راهبردهای مواجهه با آن (با تأکید بر ماده ۷۷ قانون برنامه هفتم توسعه)

علی اکبری

کارشناس ارشد مطالعات فرهنگ و رسانه، دانشکده علوم انسانی، واحد تهران شرق، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

Email: 1271819341@iau.ac.ir

id 0009-0005-9166-8878

سمیه تاجیک اسماعیلی

دانشیار گروه ارتباطات و علوم اجتماعی، واحد تهران شرق، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
Email: somayeh.tajik.esmaeili@iau.ac.ir

id 0000-0002-0788-094X

چکیده

مقدمه: پژوهش حاضر با هدف تحلیل هویت‌های نوظهور و آسیب‌های نوپدید در میان جوانان شهر تهران و راهبردهای مواجهه با آن (با تأکید بر ماده ۷۷ برنامه هفتم توسعه) اجرا شد. روش: پژوهش کاربردی و روش آن علی است. پژوهش با تکنیک پیمایش و ابزار اندازه‌گیری پرسش‌نامه اجرا شد. جوانان ۲۰ تا ۳۵ ساله در شهر تهران، جامعه آماری را تشکیل می‌دهند که بر مبنای اطلاعات مندرج در درگاه ملی آمار، ۳,۲۷۸,۹۲۹ نفر بوده‌اند. نمونه مورد مطالعه ۳۲۷ نفر هستند که به روش خوشه‌ای انتخاب شده‌اند. پرسش‌نامه‌ها از طریق فرم گوگل در میان نمونه توزیع و تکمیل شدند. یافته‌ها: نتایج نشان داد که اثر بی‌موبایل‌هراسی بر وضعیت کلی هویت اجتماعی منفی و معنی‌دار است. اثر سن جوانان بر ابعاد نوموفوبیا و وضعیت کلی بی‌موبایل‌هراسی مشاهده نمی‌شود ولی بر هویت اجتماعی و ابعاد آن اثر دارد. بین عدم توانایی برقراری ارتباط و بُعد فردی هویت اجتماعی با میزان تحصیلات جوانان رابطه مثبت و معنی‌دار مشاهده می‌شود. ولی با از دست دادن ارتباط، عدم دسترسی به اطلاعات، از دست دادن راحتی و آسایش، وضعیت کلی بی‌موبایل‌هراسی، بُعد جمعی هویت اجتماعی و وضعیت کلی هویت اجتماعی رابطه معنی‌داری دیده نمی‌شود. نتایج: بی‌موبایل‌هراسی و ابعاد آن در مجردین و متأهلین، تفاوت معنی‌داری ندارد ولی هویت اجتماعی و ابعاد فردی و جمعی آن در جوانان متأهل وضعیت بهتری دارد. بی‌موبایل‌هراسی و هویت اجتماعی در جوانان شاغل با بیکار تفاوت معنی‌داری ندارند.

کلیدواژه‌ها: بی‌موبایل‌هراسی، هویت اجتماعی، متغیرهای زمینه‌ای، جوانان، شهر تهران، ماده ۷۷ برنامه هفتم توسعه

شاپای الکترونیک: ۶۵۵۸-۲۵۸۸ / پژوهشکده تحقیقات راهبردی / فصلنامه علمی راهبرد اجتماعی - فرهنگی

doi 10.22034/scs.2026.548456.1742

صحت مطالب بر عهده نویسنده مقاله است و الزاماً بیانگر دیدگاه پژوهشکده تحقیقات راهبردی نیست.

۱. مقدمه و بیان مسئله

با گسترش فضای مجازی و نفوذ روزافزون رسانه‌های دیجیتال در تمامی شئون و ابعاد زندگی روزمره جوانان، الگوهای هویتیابی و تجربه‌های مرتبط با آن نیز دستخوش دگرگونی‌های عظیمی شده است. اغلب استفاده‌های مربوط به فضای مجازی از طریق تلفن‌های هوشمند صورت می‌پذیرد. این تلفن‌ها به بخش جدایی‌ناپذیر از زندگی روزمره افراد تبدیل شده و در زندگی انسان‌ها اهمیت بی‌بدیلی پیدا کرده‌اند (شیری و همکاران، ۱۴۰۴: ۱۰۸). بهره‌گیری از تلفن همراه هوشمند می‌تواند دسترسی فرد را در همه‌جا به فضای مجازی امکان‌پذیر کرده و او را قادر سازد تا برنامه‌های متنوعی را در شبکه‌های اجتماعی، دانلود و آپلود کرده، آن‌ها را به آسانی در بستر «موبایل»^۱ ارائه دهد و فرصت‌های منحصربه‌فردی برای حفظ تماس نامحدود و خود به خود با دیگران فراهم کند (هاوک^۲ و همکاران، ۲۰۱۶؛ صدری، شهریاری احمدی و تجلی، ۱۴۰۰: ۲). به عبارتی ویژگی‌های خاص تلفن همراه هوشمند، مانند سادگی کار، آسانی در ارتباط، فراهم کردن شرایط تبادل ساده اطلاعات، تفریح و سرگرمی و سایر خصوصیات آن باعث فراگیر شدن این فناوری نو در کل دنیا شده (یانگ و همکاران، ۲۰۲۰: کلایتون، لشنر و آلmond^۳، ۲۰۱۵؛ فلاح‌تفتی و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۲) و به تبع آن پدیده جدیدی که اخیراً با گوشی‌های هوشمند وارد زندگی ما شده است، «نوموفوبیا»^۴ است (یلدیریم، سومور، عدنان و یلدریم^۵، ۲۰۱۶؛ انسانی مهر و همکاران، ۱۴۰۰: ۷۵). نوموفوبیا به‌عنوان ترس از عدم تماس با تلفن همراه تعریف شده و به‌عنوان یک فوبیای عصر مدرن که از پیامدهای فناوری‌های جدید و محصول تعاملات میان افراد با تلفن همراه است، شناخته می‌شود (نگپال و کائور^۶، ۲۰۱۶؛ انسانی مهر، ۱۴۰۰: ۷۵). اگرچه بی‌موبایل‌هراسی مشکلی نزدیک به مشکلات اعتیادی در نظر گرفته می‌شود، اما افرادی که دچار بی‌موبایل‌هراسی هستند، در صورت محرومیت و دوری از گوشی هوشمند خود دچار اضطراب و ترس غیرمنطقی می‌شوند. اطلاعات موجود حاکی از آن است که این پدیده به‌طور فزاینده‌ای در حال گسترش بوده و بر ابعاد مختلف زندگی از جمله، شغل و تحصیلات افراد به‌ویژه دانشجویان تأثیر گذاشته است (سورکا^۷ و همکاران،

1. Mobile

2. Hawk

3. Clayton, Leshner & Almond

4. Nomophobia

5. Sumuer, & Adnan

6. Nagpal & Kaur

7. Sureka

۲۰۲۰؛ شیرینی و همکاران، ۱۴۰۴: ۱۰۸). بررسی و مطالعه ابعاد روان‌شناختی گوناگون و مرتبط با نوموفوبیا مانند هویت و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی فرد، از جمله حوزه‌هایی است که نه تنها توجه پژوهش‌گران زیادی را به خود جلب کرده، بلکه از ارزش علمی و کاربردی زیادی برخوردار است. هویت اجتماعی شرایطی را فراهم می‌کند که افراد بتوانند ارتباط پایدار و معنادار روان‌شناختی با دیگران داشته باشند که این محور زندگی اجتماعی آنان است. انسان‌ها بدون یک چهارچوب برای مشخص کردن هویت اجتماعی، همانند هم خواهند بود و هیچ‌یک از آنان نمی‌تواند به صورتی پایدار و با معنا با دیگران پیوند یابند (اریکسون، ۱۹۶۸؛ نقل از صفاری نیا، ۱۳۹۱: ۱۷۲-۱۷۱). اختلال مصرف افراطی از تلفن همراه در میان تمام اقشار جامعه اثرات منفی و مخربی دارد؛ اما اگر در میان جوانان باشد، اثرات مخرب آن تشدید می‌شود. چراکه جوانان نه تنها در سن ازدواج بوده و یا ازدواج کرده‌اند، بلکه پدر یا مادر بودن آنان نیز باعث می‌شود رفتارهایشان علاوه بر تأثیر بر همسر و اطرافیان‌شان، در فرزندانشان نیز اثر بگذارد. آنان اغلب کار می‌کنند، این اختلال روان‌شناختی و رفتاری، بر عملکرد شغلی آنان نیز بی‌تأثیر نخواهد بود، همچنین ممکن است در حال تحصیل باشند، بنابراین بی‌موبایلی هراسی بر عملکرد تحصیلی جوانان نیز بی‌تأثیر نخواهد بود. در عصر دیجیتال و عصری که عناصری متعدد و متنوع بسیاری بر ابعاد فرهنگی و اجتماعی زندگی افراد اثر می‌گذارند، بخش وسیعی از هویت اجتماعی کاربران در ارتباط با حضور در فضای دیجیتال شکل می‌گیرد. ماده ۷۷ برنامه هفتم توسعه، به منظور تقویت جایگاه رسانه‌ای صداوسیما جمهوری اسلامی ایران و تقویت کارایی و اثربخشی این رسانه برای گسترش و تعمیق فرهنگ اسلامی-ایرانی اقدامات مهم و اساسی را در نظر می‌گیرد. در این راستا به لزوم افزایش برنامه‌های تولیدی با مخاطب جوان اشاره شده که نیاز است در رابطه با این امر مهم پژوهش‌ها، تحلیل‌ها و اقدامات مهم و مؤثری صورت گیرد. با توجه به جایگاه بی‌بدیل تلفن‌های هوشمند در زندگی امروز، به‌ویژه در میان جوانان، استفاده از این فناوری، اجتناب‌ناپذیر است؛ اما مطالعه عواملی که پیرامون استفاده افراطی از تلفن همراه شکل می‌گیرند، مانند تأثیرات و آسیب‌هایی که بر هویت اجتماعی جوانان می‌گذارد و طراحی و اجرای برنامه‌های مطلوب به منظور کاهش آسیب‌های نوپدید در این زمینه، ما را برای تحقق اهداف ماده ۷۷ برنامه هفتم توسعه یاری خواهد کرد. از دیگر سو، در ماده ۷۷ برنامه هفتم توسعه به اقدامات مهمی از جمله حمایت رسانه ملی از تولید محتوای فرهنگی و هنری در فضای مجازی توصیه شده که استفاده جوانان از فضای مجازی مبتنی بر تلفن هوشمند، فرصت خوبی را برای

تولید و ارائه محتوای مطلوب فرهنگی-اجتماعی و هنری به این قشر فراهم می‌سازد. ضمن تلاش برای کاهش آسیب‌های ناشی از وابستگی به تلفن همراه هوشمند، با پذیرش جایگاه این فناوری در میان جوانان، باید آن را به‌عنوان یک فرصت برای انتقال مفاهیم فرهنگی مطلوب، مفید و مؤثر در نظر گرفت و از طریق آن به تحقق اهداف ماده ۷۷ برنامه هفتم توسعه، ازجمله مواجهه مؤثر با جنگ روانی و تهاجم فرهنگی پرداخته و تحولات اساسی در محتوا، رویکرد و سازوکار ایجاد کرد. شایان ذکر است که ارتباطات اجتماعی جوانان در خلأ شکل نمی‌گیرند، بلکه تحت تأثیر بسترها، زمینه‌ها و ویژگی‌هایی همچون سن، تحصیلات، وضعیت اشتغال و ... رخ می‌دهند. مشخص شدن این مسئله که ترس و هراس ناشی از دوری یا فقدان تلفن همراه هوشمند تا چه اندازه می‌تواند ثبات یا تغییر در هویت اجتماعی فرد را پیش‌بینی کند، دغدغه علمی محققان این پژوهش است.

ضرورت علمی پژوهش به تلاش برای پُر کردن شکاف‌های موجود در بخش نظری نقش نوموفوبیا در هویت اجتماعی برمی‌گردد؛ اما، ضرورت عملی انجام این پژوهش به شناسایی نقش نوموفوبیا در هویت اجتماعی مربوط می‌شود که به متخصصان حوزه سلامت روان، فعالان حوزه نظام آموزشی، سیاست‌گذاران حوزه فرهنگ و آموزش، سیاست‌گذاران شهری در کلان‌شهر تهران و همچنین به فعالان و سیاست‌گذاران حوزه سواد دیجیتال کمک می‌کند تا پس از مشخص شدن نقش نوموفوبیا در هویت جوانان شهر تهران، بر آموزش‌هایی تأکید کنند که به تحکیم هویت‌های اجتماعی مستقل از تأیید در شبکه‌های اجتماعی مبتنی بر تلفن‌های همراه بینجامد. دستاوردهای این پژوهش به پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، همچنین به برنامه‌ریزان حوزه اجتماعی و شهری، موادی ارائه می‌کند که به کمک آن در طراحی و اجرای برنامه‌های اجتماعی برای تعاملات واقعی در دنیای غیردیجیتال موفق عمل کرده و با شناسایی دقیق نقش نوموفوبیا در هویت اجتماعی، به کاهش اثرات نامطلوب آن بپردازند. در همین راستا نتایج این پژوهش برای تحقق اهداف ماده ۷۷ برنامه هفتم توسعه مسیر را هموار می‌سازد.

۲. پیشینه پژوهش

شیری و همکاران (۱۴۰۴) دریافتند که بی‌موبایل‌هراسی و اضطراب اجتماعی با افسردگی رابطه معناداری داشته است. کلاه‌کج، خلعتبری، صلاحیان و نصرالهی

(۱۴۰۱) در پژوهشی دریافتند که احساس تنهایی با نوموفوبیا رابطه معناداری دارد. نتایج پژوهش دستغیب‌شیرازی و همکاران (۱۴۰۰) نشان داد که میان وابستگی به تلفن همراه هوشمند با بروز پدیده بی‌موبایل‌هراسی رابطه وجود دارد. نتایج پژوهش معتمدی‌فر (۱۳۹۷) نشان داد که بین وابستگی به موبایل، اطلاعات جمعیت‌شناختی و نوع اپلیکیشن‌های موبایلی با میزان بروز پدیده بی‌موبایل‌هراسی رابطه معناداری وجود دارد. نتایج پژوهش دلاور و عسکری (۱۳۹۵) نشان داد که یک ارتباط منطقی میان الگوی مصرف و احساس بی‌موبایلی‌هراسی وجود داشته است. نتایج پژوهش نظرزاده زارع، کرمدوست، ظفری و درانی (۱۳۹۳) نشانگر این است که میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه تهران از تلفن همراه، براساس مقاطع و رشته تحصیلی دانشجویان دارای تفاوت معناداری است. پناهی، اصلانی، فرجی، بتواز (۱۳۹۱) دریافتند که استفاده دانش‌آموزان از تلفن همراه منجر به افت تحصیلی و کاهش ارتباط عاطفی آنان با خانواده می‌شود. «کارا»^۱ و همکاران (۲۰۲۱) دریافتند که نوجوانانی که برای مدت طولانی از تلفن‌های هوشمند استفاده می‌کنند، در معرض افزایش خطر ابتلا به نوموفوبیا هستند که در آن تنهایی نقش واسطه‌ای قوی در رابطه بین استفاده طولانی‌مدت از تلفن همراه و نوموفوبیا ایفا می‌کنند. «کینگ»^۲ و همکاران (۲۰۱۷) بیان کردند از جمله مسائل روانی مرتبط با نوموفوبیا، اختلال اضطراب، هراس، ترس از مکان‌های شلوغ، افسردگی، ترس اجتماعی، اختلال وسواس اجباری، اختلال اضطراب پس از ضربه، بی‌اشتهایی بوده است. ایلدیریم و همکاران (۲۰۱۵) دریافتند که ۴۲/۶ درصد از دانشجویان ترکیه‌ای دارای نوموفوبیا هستند، جنسیت و طول مدت استفاده از گوشی‌های هوشمند نیز بر بروی رفتارهای نوموفوبیا تأثیر دارد ولیکن سن تأثیر آن‌چنانی بر این پدیده ندارد (معتمدی، ۱۳۹۷: ۲۷).

مروری بر سوابق پژوهش‌های انجام شده در حوزه هویت اجتماعی نشان داد که این متغیر در رابطه با بسیاری از متغیرها مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته اما پیش‌بینی هویت اجتماعی بر مبنای نوموفوبیا، تاکنون مورد بررسی قرار نگرفته است. همچنین بررسی آثار گوناگون نوموفوبیا بر ابعاد مختلف روحی، روانی، عاطفی و رفتاری کاربران و همچنین در حوزه هویت اجتماعی و در ارتباط با متغیرهای جمعیت‌شناختی جوانان تاکنون مورد توجه قرار نگرفته و بنابراین، پژوهش حاضر از این نظر دارای نوآوری و تازگی است.

1. Kara

2. King

۳. مبانی نظری پژوهش

۳-۱. نوموفوبیا

نوموفوبیا با «اعتیاد به موبایل»^۱ ارتباط دارد با این تفاوت که اعتیاد به موبایل اشاره به عدم توانایی در کنار گذاشتن موبایل دارد (گونزالس و دیگران، ۲۰۱۷) درحالی که نوموفوبیا ترس و اضطراب آسیب‌زا از عدم دسترسی به موبایل در نظر گرفته می‌شود (برگازین و دیگران^۲، ۲۰۱۶؛ علیزاده و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۴۰). این اصطلاح با «فوبیای اختصاصی»^۳ که شایع‌ترین شکل اختلالات اضطرابی است، ارتباط دارد (گونزالس و دیگران^۴، ۲۰۱۷؛ بورستین و دیگران^۵، ۲۰۱۲؛ علیزاده، حسنی، میان‌بندی و عاشوری، ۱۴۰۰: ۲۳۹). به‌صورت ویژه‌تر، نوموفوبیا با «اختلال استفاده از اینترنت»^۶ مرتبط است که به اختصاص زمانی بیش از اندازه، به سرگرمی‌های آنلاین اشاره می‌کند و طی آن فرد توانایی قطع ارتباط با اینترنت را از دست داده و در نتیجه زندگی روزمره او دچار اختلال می‌شود (بیوین و دیگران^۷، ۲۰۱۳؛ علیزاده و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۴۰ - ۲۳۹). متخصصان نگران اعتیاد به تلفن همراه هوشمند و تبعات منفی این وابستگی بر سلامت جسم و روان افراد هستند. وابستگی به این ابزار، با مشکلات روان‌شناختی، به‌ویژه افسردگی و اضطراب افراد ارتباط دارد (شاه‌رجب‌یان و عمادی چاشمی، ۱۳۹۹؛ فلاح‌تفتی و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۲).

۳-۲. هویت اجتماعی

اغلب اندیشمندان بر این عقیده‌اند که تشکیل هویت فرایندی است که شروع آن از بدو تولد است و در تمام طول عمر ادامه پیدا می‌کند (آهنگر سله بنی، ۱۴۰۴: ۶۶۷). به اعتقاد بوزان جوامع از یک احساس هویت اجتماعی تشکیل شده‌اند و این همان است که به افراد و گروه‌ها اجازه می‌دهد که خود را به‌عنوان جزئی از جامعه در نظر بگیرند (Buzan, 2000؛ موسوی و مجیدی، ۱۴۰۴: ۱۴۸۳). در پژوهش حاضر، به‌منظور بسط و تبیین هویت اجتماعی از دیدگاه جنکینز در این زمینه استفاده شده است. از

1. Mobile Phone Addiction

2. Bragazzi NL, Del Puente G, Adavastro G, Pompei V, Siri A, Rania N, et al

3. Special Phobias

4. González-Cabrera J, León-Mejía A, Pérez-Sancho C, Calvete E.

5. Burstein M, Georgiades K, He JP, Schmitz A, Feig E, Khazanov GK, et al.

6. Internet Use Disorder

7. Bivin JB, Mathew P, Thulasi PC, Philip J.

نظر «جنکینز»^۱، یکی از اجزای واقعیت‌های ذهنی افراد، هویت است که در رابطه دیالکتیکی میان فرد با جامعه است. فرایندهایی که سازنده هویت اجتماعی هستند، براساس ساختار اجتماعی تعریف و تعیین می‌شوند. هویت نیز تحت تأثیر روابط اجتماعی بوده، به ساختار اجتماعی عکس‌العمل نشان داده، منجر به دگرگونی در آن شده و یا باعث بقای آن می‌گردد. گوناگونی هویت‌ها، از جمله فراورده‌های اجتماعی است که عناصر و ابعاد نسبتاً پایدار و ثابتی دارند (جنکینز، ۲۰۰۸؛ بوربور، ۱۳۹۹: ۵۸). در پژوهش حاضر بر مبنای دیدگاه جنکینز (۲۰۰۸)، هویت اجتماعی در دو بُعد هویت فردی و جمعی در نظر گرفته شده است.

۳-۳. چهارچوب نظری پژوهش

نظریه وابستگی مخاطبان-پژوهش‌های زیادی در زمینه اعتیاد به رسانه‌ها، به‌طور کلی و بی‌موبایلی‌هراسی، به‌طور ویژه انجام شده است. به تبع آن نظریات متنوعی در زمینه توضیح و تبیین اعتیاد به موبایل و اینترنت تدوین و مطرح شده‌اند. یکی از نظریه‌هایی که می‌تواند به تبیین موضوع این پژوهش در زمینه یکی از متغیرهای اصلی یعنی وابستگی به موبایل و بی‌موبایل‌هراسی کمک کند، نظریه وابستگی مخاطبان به رسانه است. هرچند مفروضات اصلی این تئوری مستقیماً به اعتیاد یا وابستگی به موبایل اشاره نمی‌کند، اما جنبه‌هایی از اعتیاد موبایلی و اینترنتی را می‌توان با کمک آن روشن نمود. براساس این نظریه، میزان وابستگی مخاطب به رسانه‌ها برای برطرف کردن نیازها، متغیر اصلی در فهم اثرات رسانه‌هاست. وابستگی به صورت «رابطه‌ای که در آن ارضای نیازها یا دستیابی به اهداف یک طرف به منابع طرف دیگر مشروط باشد» معرفی می‌شود (بال روکیچ ودفلور، ۱۹۷۶: ۱۶؛ معتمدی‌فر، ۱۳۹۷: ۳۲).

نظریه اضطراب؛ بر مبنای «نظریه اضطراب»^۲ و از نظر راجرز دانشمند روان‌شناسی، محرک‌های محیطی و بیرونی توانایی بروز سه دسته از احساسات و عواطف را در انسان دارند؛

۱. محرک‌هایی که موجب بروز نوعی احساس خشنودی و رضایت در فرد می‌شوند؛
۲. محرک‌هایی که نه تنها هیچ‌گونه تشابهی با «خود» ندارند بلکه در تضاد با ساختار درونی شخصیت انسانی هستند. این محرک‌ها همان‌هایی هستند که موجب بروز اضطراب در انسان می‌شوند؛
۳. محرک‌هایی که هیچ‌گونه تشابه، تجانس یا ارتباطی با

1. Jenkins

2. Anxiety Theory

ساختار شخصيتي و تجربيات قبلي فرد ندارند. انسان در برخورد با اين گونه محرک‌ها کاملاً بي تفاوت است.

او معتقد است که هر چه ميان تجربه‌هاي جديد فرد با خود تطابق و هماهنگي بيشتري وجود داشته باشد، بروز رفتارهاي هوشيارانه بيشتري و هر اندازه ميزان و درجه اين هماهنگي کم‌تر باشد، شيوع رفتارهاي سازمان نيافته در وي بيشتري خواهد بود.

۴. روش شناسي پژوهش

اين پژوهش کاربردي بوده و با روش علی، تکنیک پيمائش و ابزار پرسش‌نامه انجام شده است. جامعه آماری شامل کليه جوانان شهر تهران است که براساس آخرين سرشماری سال ۱۳۹۵، مندرج در درگاه ملي آمار، ۳,۲۷۸,۹۲۹ نفر (شامل زن و مرد از سن ۲۰ تا ۳۵ سال) هستند. روش نمونه‌گيري در پژوهش حاضر، خوشه‌اي چندمرحله‌اي است و پرسش‌نامه‌ها از طريق «فرم گوگل»^۱ در ميان نمونه منتخب توزیع و جمع‌آوری شد. به منظور جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه (۲۰ گويه) نوموفوبيا چاغلار «يلديریم»^۲ (۲۰۱۴) و پرسش‌نامه (۲۰ گويه) هويت اجتماعي صفاري نيا و روشن (۱۳۹۰) که براساس نظريات ريچارد جنکينز (۲۰۰۸) ساخته شده و همچنين پرسش‌هاي مربوط به اطلاعات جمعيت‌شناختي يا متغيرهاي زمينه‌اي استفاده شده است. آلفاي کرونباخ پرسش‌نامه هويت اجتماعي ۰/۸۳ و آلفاي کرونباخ پرسش‌نامه بي‌موبايلي هراسي، ۰/۷۹ به دست آمده است.

۵. يافته‌هاي پژوهش

در اين بخش از پژوهش پاسخ جوانان مورد مطالعه در پژوهش حاضر به عبارات پرسش‌نامه در سه حوزه بي‌موبايلي هراسي، هويت اجتماعي و ويژگي‌هاي زمينه‌اي، مورد تجزيه و تحليل قرار مي‌گيرد.

۵-۱. وضعیت کلی متغیرهای پژوهش

جدول ۱: وضعیت کلی متغیرهای پژوهش

میانگین (۱ تا ۵)	بیشترین مقدار	کم‌ترین مقدار	
۳/۰۸	۵	۱	عدم توانایی برقراری ارتباط
۲/۴۷	۵	۱	از دست دادن ارتباط
۳/۳۲	۵	۱	عدم دسترسی به اطلاعات
۲/۹۱	۵	۱	از دست دادن راحتی و آسایش
۲/۹۴	۵	۱	وضعیت کلی بی‌موبایل‌هراسی
۳/۴۶	۴.۸	۲.۳	بعد فردی هویت اجتماعی
۳/۸۳	۵	۲.۲	بعد جمعی هویت اجتماعی
۳/۶۵	۴.۷	۲.۵	وضعیت کلی هویت اجتماعی

وضعیت کلی بی‌موبایل‌هراسی ۲/۹۴ و وضعیت کلی هویت اجتماعی جوانان مورد مطالعه ۳/۶۵ از ۵ است.

۵-۱-۱. بررسی پاسخ‌های داده شده به پرسش‌نامه هویت اجتماعی

جدول ۲: پاسخ جوانان مورد مطالعه به عبارات پرسش‌نامه هویت اجتماعی

میانگین ۱ تا ۵	جمع	کاملاً موافق	موافق	نظری ندارم	مخالف	کاملاً مخالف	
۳/۵۳	۳۳۲	۴۰	۱۶۰	۸۰	۴۰	۱۲	احساس تعلق به جامعه بر
	۱۰۰	۱۲/۰	۴۸/۲	۲۴/۱	۱۲/۰	۳/۶	رفتارم اثر می‌گذارد
۲/۶۸	۳۳۲	۳۸	۱۲۸	۸۲	۷۰	۱۴	به پایگاه‌های اجتماعی
	۱۰۰	۱۱/۴	۳۸/۶	۲۴/۷	۲۱/۱	۴/۲	آینده خویش در فضای گسترده‌تر اجتماعی، حساس شده و دچار تشویش می‌گردم
۳/۵۵	۳۳۰	۱۲	۵۰	۶۸	۱۴۴	۵۶	در برابر گستره انتخاب و
	۱۰۰	۳/۶	۱۵/۲	۲۰/۶	۴۳/۶	۱۷/۰	امکانات مختلف اجتماعی که در برابر آن قرار دارم از پای در خواهم آمد
۳/۴۷	۳۳۲	۱۲	۶۸	۵۴	۱۴۸	۵۰	در فعالیت‌هایی درگیر
	۱۰۰	۳/۶	۲۰/۵	۱۶/۳	۴۴/۶	۱۵/۱	می‌شوم که امکان دارد از نظر اجتماعی برای من ضرر داشته باشند
۳/۳۹	۳۳۲	۴۲	۱۳۶	۸۲	۵۴	۱۸	در برابر اهداف معینی که از

میانگین ۵ تا ۱	جمع	کاملاً موافق	موافق	نظری ندارم	مخالف	کاملاً مخالف		
	۱۰۰	۱۲/۷	۴۱/۰	۲۴/۷	۱۶/۳	۵/۴	درصد	سوی دیگران تعریف می‌شود، احساس تعهد دارم
۳/۵۹	۳۲۴	۳۰	۱۵۸	۱۱۴	۱۶	۶	فراوانی	به مفاهیم یک‌دستی از هویت اجتماعی، انتخاب شهت و جهان‌بینی نسبت به آن دست یافته‌ام
	۱۰۰	۹/۳	۴۸/۸	۳۵/۲	۴/۹	۱/۹	درصد	
۲/۸۰	۳۳۲	۳۸	۱۱۰	۸۴	۸۲	۱۸	فراوانی	در گستره‌های گوناگون اجتماعی با یک نوع تضاد و تعارض مواجه شده‌ام
	۱۰۰	۱۱/۴	۳۳/۱	۲۵/۳	۲۴/۷	۵/۴	درصد	
۳/۹۵	۳۳۲	۶۴	۱۹۸	۵۸	۱۲		فراوانی	مقبولیت لازم را دارم
	۱۰۰	۱۹/۳	۵۹/۶	۱۷/۵	۳/۶		درصد	
۴/۲۱	۳۳۲	۱۲۴	۱۷۲	۲۲	۱۰	۴	فراوانی	در جمع دوستان خویش، شأن و منزلت دارم
	۱۰۰	۳۷/۳	۵۱/۸	۶/۶	۳/۰	۱.۲	درصد	
۳/۴۶	۳۳۲	۱۶	۴۶	۸۶	۱۳۸	۴۶	فراوانی	نسبت به ارزش‌ها و هنجارهای جامعه، بیگانه هستم
	۱۰۰	۴/۸	۱۳/۹	۲۵/۹	۴۱/۶	۱۳/۹	درصد	
۳/۸۸	۳۳۰	۱۰	۱۸	۴۰	۱۹۴	۶۸	فراوانی	از رضایت‌بخش بودن رفتارم در آینده، انتظاری ندارم
	۱۰۰	۳/۰	۵/۵	۱۲/۱	۵۸/۸	۲۰.۶	درصد	
۳/۷۳	۳۳۰	۲۰	۲۲	۵۰	۱۷۴	۶۴	فراوانی	به احساس واقعی، باورها و علاقه خود بیگانه هستم
	۱۰۰	۶/۱	۶/۷	۱۵/۲	۵۲/۷	۱۹/۴	درصد	
۳/۵۴	۳۲۸	۲۲	۵۲	۵۴	۱۲۸	۷۲	فراوانی	با نوعی انزوا و گوشه‌نشینی، خویش را از آسیب‌های جامعه به حاشیه کشیده‌ام
	۱۰۰	۶/۷	۱۵/۹	۱۶/۵	۳۹/۰	۲۲/۰	درصد	
۳/۹۲	۳۳۰	۴	۲۶	۴۰	۱۸۴	۷۶	فراوانی	برای رفتارها و باورهای خویش، راهنمایی در دست ندارم
	۱۰۰	۱/۲	۷/۹	۱۲/۱	۵۵/۸	۲۳/۰	درصد	
۴/۰۱	۳۳۰	۸	۲۰	۴۸	۱۳۸	۱۱۶	فراوانی	نسبت به خویش بیگانه شده‌ام
	۱۰۰	۲/۴	۶/۱	۱۴/۵	۴۱/۸	۳۵/۲	درصد	
۳/۵۸	۳۳۰	۱۸	۳۸	۷۶	۱۳۰	۶۸	فراوانی	جهت دستیابی به اهداف خویش، راه‌هایی را انتخاب می‌کنم که جامعه آن راه‌ها را تأیید نمی‌کند
	۱۰۰	۵/۵	۱۱/۵	۲۳/۰	۳۹/۴	۲۰/۶	درصد	
۳/۹۶	۳۳۱	۴	۲۶	۳۹	۱۷۲	۹۰	فراوانی	توانمندی جهت دادن به زندگی فردی خویش را ندارم
	۱۰۰	۱/۲	۷/۹	۱۱/۸	۵۲/۰	۲۷/۲	درصد	

میانگین ۵ تا ۱	جمع	کاملاً موافق	موافق	نظری ندارم	مخالف	کاملاً مخالف		
۳/۷۰	۳۲۸	۵۲	۱۶۶	۷۲	۳۶	۲	فراوانی	به یک تصویر صحیح از نقش و موجودیت خود دست یافته‌ام که منشأ زندگی متعادل فردی است
	۱۰۰	۱۵/۹	۵۰/۶	۲۲/۰	۱۱/۰	۰/۶	درصد	
۴/۰۰	۳۳۰	۸۰	۱۸۶	۵۰	۱۲	۲	فراوانی	توانمندی توصیف خودم را دارم
	۱۰۰	۲۴/۲	۵۶/۴	۱۵/۲	۳/۶	۰/۶	درصد	
۴/۰۸	۳۳۰	۸۴	۱۹۲	۵۰	۴		فراوانی	جهت نیل به حس مشارکت از مهارت‌های فردی خویش بهره می‌گیرم
	۱۰۰	۲۵/۵	۵۸/۲	۱۵/۲	۱/۲		درصد	
۳/۶۵								وضعیت کلی هویت اجتماعی

بالاترین وضعیت مربوط عبارت ۹ و کسب میانگین ۴/۲۱ و در مقام بعدی عبارت ۲۰ بوده است. در صورتی که عبارت ۷ و کسب میانگین ۳/۳۹ و عبارت ۲ در پایین‌ترین وضعیت هویت اجتماعی جوانان مورد مطالعه قرار داشته است. وضعیت کلی هویت اجتماعی جوانان مورد مطالعه، با میانگین ۳/۶۵ در حد موافق (۴) به معنی بالاتر از متوسط اظهار شده است.

۲-۵. تحلیل رگرسیونی

پاسخ به سؤال فرعی اول پژوهش؛ آیا هویت اجتماعی جوانان شهر تهران براساس بی‌موبایل‌هراسی و متغیرهای زمینه‌ای جوانان قابل پیش‌بینی است؟

۵-۲-۱. «رگرسیون»^۱

در ادامه با استفاده از تحلیل رگرسیونی نقش نوموفوبیا در پیش‌بینی هویت اجتماعی جوانان مطالعه می‌شود.

مجموعه جداول ۳: تحلیل رگرسیونی بررسی نقش بی موبایل هراسی بر وضعیت کلی هویت اجتماعی

Variables Entered/Removed(b)			
Method	Variables Removed	Variables Entered	Model
Enter	.	وضعیت کلی بی موبایلی هراسی (a)	1
a All requested variables entered.			
b Dependent Variable: وضعیت کلی هویت اجتماعی			

Model Summary				
Std. Error of the Estimate	Adjusted R Square	R Square	R	Model
0.44244	0.068	0.07	.265(a)	1
a Predictors: (Constant), وضعیت کلی بی موبایل هراسی				

Model Summary				
Std. Error of the Estimate	Adjusted R Square	R Square	R	Model
0.44244	0.068	0.07	.265(a)	1
a Predictors: (Constant), وضعیت کلی بی موبایل هراسی				

وضعیت کلی بی موبایلی هراسی به عنوان متغیر مستقل وارد (روش Enter) شده مشاهده می شود، وضعیت کلی بی موبایلی هراسی، 0.068 ($6/8$ درصد)، از وضعیت کلی هویت اجتماعی جوانان را تبیین (پیش بینی) می کند و اثر رگرسیون، معنی دار بوده است ($\text{sig}=0.000<0.05$).

Coefficients(a)					
Sig.	t	Standardized Coefficients	Unstandardized Coefficients		Model
		Beta	Std. Error	B	
.000	43.094		0.095	4.106	(Constant)
.000	-4.993	-0.265	0.031	-0.157	وضعیت کلی بی موبایلی هراسی
a Dependent Variable: وضعیت کلی هویت اجتماعی					

اثر بی موبایل هراسی، بر وضعیت کلی هویت اجتماعی منفی و معنی دار است. ($\text{Sig}=0.000<0.01$). عوامل احصا نشده (Constant) هم وجود داشته و معنی دار است ($\text{sig}=0.000<0.05$). وضعیت کلی هویت اجتماعی به وسیله معادله خطی: $+4.106$ (وضعیت کلی بی موبایلی هراسی) -0.157 = وضعیت کلی هویت اجتماعی قابل پیش بینی است.

۵-۲-۲. رگرسیون

مجموعه جداول ۴: تحلیل رگرسیونی بررسی نقش ابعاد بی‌موبایل هراسی بر وضعیت کلی هویت اجتماعی

Variables Entered/Removed(a)			
Method	Variables Removed	Variables Entered	Model
Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter $\leq .050$, Probability-of-F-to-remove $\geq .100$).	.	از دست دادن راحتی و آسایش	1
a Dependent Variable: وضعیت کلی هویت اجتماعی			

در رگرسیون گام به گام به جلو ملاحظه می‌شود، فقط از دست دادن راحتی و آسایش مدل خطی را در سطح اطمینان ۹۵ درصد تشکیل و بر وضعیت کلی هویت اجتماعی جوانان مؤثر است.

Model Summary				
Std. Error of the Estimate	Adjusted R Square	R Square	R	Model
0.44212	0.066	0.069	.263(a)	1
a Predictors: (Constant), از دست دادن راحتی و آسایش				

در مدل (۱)، از دست دادن راحتی و آسایش به‌تنهایی، 0.066 ($6/6$ درصد)، از وضعیت کلی هویت اجتماعی را پیش‌بینی می‌کند و اثر رگرسیون، معنی‌دار بوده است ($\text{sig}=0.000<0.05$).

Coefficients(a)					
Sig.	t	Standardized Coefficients	Unstandardized Coefficients		Model 1
		Beta	Std. Error	B	
.000	49.133		0.082	4.035	(Constant)
.000	-4.929	-0.263	0.027	-0.133	از دست دادن راحتی و آسایش
a Dependent Variable: وضعیت کلی هویت اجتماعی					

اثر «از دست دادن راحتی و آسایش»، بر وضعیت کلی هویت اجتماعی منفی و معنی‌دار است ($\text{Sig}=0.000<0.01$). وضعیت کلی هویت اجتماعی هم به‌وسیله معادله خطی:

$4.035 + (\text{از دست دادن راحتی و آسایش}) \times -0.133 = \text{وضعیت کلی هویت اجتماعی قابل پیش‌بینی است.}$

سه بُعد دیگر: عدم توانایی برقرار ارتباط، از دست دادن ارتباط، عدم دسترسی به اطلاعات با وجود از دست دادن راحتی و آسایش نقشی در پیش‌بینی وضعیت کلی هویت اجتماعی نداشته و از رگرسیون حذف می‌شوند ($Sig=0.000>0.05$).

۵-۳. تحلیل نقش متغیرهای جمعیت‌شناختی

پاسخ به سؤال فرعی دوم؛ نقش ابعاد بی‌موبایل‌هراسی بر ابعاد هویت اجتماعی با توجه به متغیرهای زمینه‌ای جوانان چگونه تبیین می‌شود؟

۵-۳-۱. «زیرمجموعه‌های همگن»^۱

جدول ۵: آزمون تحلیل واریانس یک‌سویه به‌منظور تفکیک گروه‌های سنی در بُعد فردی هویت اجتماعی

ادامه آزمون			
Tukey HSD			
Subset for alpha = .05		N	سن
2	1		
	3.39	122	۱۸-۲۴ ساله
3.42	3.42	72	۲۵-۳۱ ساله
3.55		130	۳۲-۳۸ ساله
0.072	0.921		Sig.
میانگین‌ها برای گروه‌های موجود در زیرمجموعه‌های همگن نمایش داده می‌شوند			
از میانگین هارمونیک برای اندازه نمونه استفاده می‌کند = 100.746			
اندازه گروه‌ها نابرابر است. از میانگین هارمونیک اندازه گروه‌ها استفاده شد. سطوح خطای نوع اول تضمین شده نیست.			

بُعد فردی هویت اجتماعی در گروه سنی و ۳۲-۳۸ ساله از ۱۸-۲۴ ساله بالاتر است.

جدول ۶: آزمون تحلیل واریانس یک‌سویه به‌منظور تفکیک گروه‌های سنی در بُعد جمعی هویت اجتماعی

ادامه آزمون			
Tukey HSD			
Subset for alpha = .05		N	سن
2	1		
	3.71	72	۲۵-۳۱ ساله

1. Homogeneous Subsets

ادامه آزمون			
Tukey HSD			
	3.77	122	ساله ۲۴-۱۸
3.97		130	ساله ۳۸-۳۲
1	0.71		Sig.
میانگین‌ها برای گروه‌های موجود در زیرمجموعه‌های همگن نمایش داده می‌شوند			
از میانگین هارمونیک برای اندازه نمونه استفاده می‌کند = 100.746.			
اندازه گروه‌ها نابرابر است. از میانگین هارمونیک اندازه گروه‌ها استفاده شد. سطوح خطای نوع اول تضمین شده نیست.			

بُعد جمعی هویت اجتماعی در گروه سنی ۳۲-۳۸ ساله از ۲۵-۳۱ ساله بالاتر است. جدول ۵: آزمون تحلیل واریانس یک‌سویه به‌منظور تفکیک گروه‌های سنی در وضعیت کلی هویت اجتماعی

ادامه آزمون			
Tukey HSD			
Subset for alpha =.05		N	سن
2	1		
	3.56	72	ساله ۳۱-۲۵
	3.58	122	ساله ۲۴-۱۸
3.76		130	ساله ۳۸-۳۲
1	0.945		Sig.
میانگین‌ها برای گروه‌های موجود در زیرمجموعه‌های همگن نمایش داده می‌شوند			
از میانگین هارمونیک برای اندازه نمونه استفاده می‌کند = 100.746.			
اندازه گروه‌ها نابرابر است. از میانگین هارمونیک اندازه گروه‌ها استفاده شد. سطوح خطای نوع اول تضمین شده نیست.			

وضعیت کلی هویت اجتماعی هم در گروه سنی ۳۲-۳۸ ساله از ۲۵-۳۱ ساله بالاتر است.

۵-۳-۲. اثر تحصیلات

جدول ۷: ضریب همبستگی رتبه‌ای اسپیرمن و آزمون معنی‌داری به‌منظور بررسی رابطه میزان تحصیلات بر متغیرهای پژوهش

Nonparametric Correlations		
تحصیلات		
.132(*)	Correlation Coefficient	عدم توانایی برقراری ارتباط
0.017	Sig. (2-tailed)	
330	N	
-0.036	Correlation Coefficient	از دست دادن ارتباط
0.519	Sig. (2-tailed)	
330	N	
0.013	Correlation Coefficient	عدم دسترسی به اطلاعات
0.808	Sig. (2-tailed)	
330	N	
-0.01	Correlation Coefficient	از دست دادن راحتی و آسایش
0.861	Sig. (2-tailed)	
330	N	
0.034	Correlation Coefficient	وضعیت کلی بی موبایلی هراسی
0.536	Sig. (2-tailed)	
330	N	
.115(*)	Correlation Coefficient	بُعد فردی هویت اجتماعی
0.036	Sig. (2-tailed)	
332	N	
-0.021	Correlation Coefficient	بُعد جمعی هویت اجتماعی
0.7	Sig. (2-tailed)	
332	N	
0.055	Correlation Coefficient	وضعیت کلی هویت اجتماعی
0.316	Sig. (2-tailed)	
332	N	
* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).		

بین عدم توانایی برقراری ارتباط و بُعد فردی هویت اجتماعی با میزان تحصیلات جوانان رابطه مثبت و معنی‌دار مشاهده می‌شود ($\text{Sig} < 0.05$). ولی با از دست دادن ارتباط، عدم دسترسی به اطلاعات، از دست دادن راحتی و آسایش، وضعیت کلی بی‌موبایلی هراسی، بعد جمعی هویت اجتماعی و وضعیت کلی هویت اجتماعی رابطه معنی‌داری در سطح اطمینان ۹۵ درصد دیده نمی‌شود. ($\text{Sig} > 0.05$).

۵-۳-۳. اثر اشتغال

جدول ۸: آزمون تی مستقل به‌منظور مقایسه متغیرهای پژوهش در جوانان شاغل و بیکار

T-Test, Group Statistics					
وضعیت شغلی	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد میانگین	
بیکار	۱۲۴	۱۲۴	۲.۹۶	۰.۸۴	عدم توانایی برقراری ارتباط

T-Test, Group Statistics					
۱/۰۲	۳/۱۵	۲۰۴	۲۰۴	شاغل	از دست دادن ارتباط
۰/۸۹	۲/۴۹	۱۲۴	۱۲۴	بیکار	
۰/۹۱	۲/۴۷	۲۰۴	۲۰۴	شاغل	
۰/۷۰	۳/۲۷	۱۲۴	۱۲۴	بیکار	عدم دسترسی به اطلاعات
۰/۸۸	۳/۳۴	۲۰۴	۲۰۴	شاغل	
۰/۸۴	۲/۸۲	۱۲۴	۱۲۴	بیکار	
۰/۹۴	۲/۹۶	۲۰۴	۲۰۴	شاغل	از دست دادن راحتی و آسایش
۰/۷۱	۲/۸۷	۱۲۴	۱۲۴	بیکار	
۰/۸۱	۲/۹۷	۲۰۴	۲۰۴	شاغل	
۰/۴۰	۳/۴۴	۱۲۴	۱۲۴	بیکار	وضعیت کلی بی‌موبایلی هراسی
۰/۴۵	۳/۴۷	۲۰۶	۲۰۶	شاغل	
۰/۶۰	۳/۸۵	۱۲۴	۱۲۴	بیکار	
۰/۵۷	۳/۸۲	۲۰۶	۲۰۶	شاغل	بعد جمعی هویت اجتماعی
۰/۴۴	۳/۶۴	۱۲۴	۱۲۴	بیکار	
۰/۴۶	۳/۶۵	۲۰۶	۲۰۶	شاغل	

طبق اطلاعات مندرج در جدول فوق، بی‌موبایل هراسی و ابعاد آن، هویت اجتماعی و ابعاد فردی و جمعی آن در جوانان شاغل و بیکار مورد مطالعه تفاوت معنی‌داری در سطح اطمینان ۹۵ درصد مشاهده نمی‌شود ($Sig>0.05$).

۶. نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تحلیل هویت‌های نوظهور و آسیب‌های نوپدید در میان جوانان شهر تهران و راهبردهای مواجهه با آن (با تأکید بر ماده ۷۷ برنامه هفتم توسعه) طراحی و اجرا شده است. تحلیل نتایج به‌دست‌آمده از تحقیق نشان می‌دهد جوانان بیشترین ترس را از ناتوانی در برقراری ارتباط و همچنین عدم دسترسی به اطلاعات، تجربه کرده‌اند. این به معنی نقش محوری و مرکزی تلفن همراه هوشمند به‌عنوان مهم‌ترین کانال ارتباطی و اساسی‌ترین منبع در دریافت اطلاعات است. جوانان مورد مطالعه به تلفن همراه به چشم یک کانال ارتباطی و اطلاعاتی نگاه می‌کنند که می‌تواند ارتباطات آنان را تسهیل کرده و اطلاعات مورد نیاز آن‌ها را فراهم کند. از سوی دیگر هراس از کاهش راحتی و از دست دادن آسایش رتبه کمتری را در میان ترس‌های جوانان به خود اختصاص داده است. این به معنای تأکید بر جنبه‌های عملکردی ارتباطی تلفن همراه هوشمند است که اهمیت بیشتری نسبت به راحتی و

تسهیل‌کنندگی تلفن همراه دارد. نتایج پژوهش همچنین نشان دادند که بعد جمعی هویت اجتماعی نسبت به بُعد فردی بالاتر بوده و تعریف هویت اجتماعی جوانان بیشتر بر مبنای تعلقات اجتماعی، گروهی و جمعی آنان (به معنی ارتباط با دیگران) شکل می‌گیرد. نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهش دلاور و عسکری (۱۳۹۵)، کارا و همکاران (۲۰۲۱)، کینگ (۲۰۱۷) ایلدیریم و همکاران (۲۰۱۵) هم‌خوانی دارد.

نتایج پژوهش در زمینه هویت اجتماعی جوانان که نشان از وضعیت خوب (بالاتر از حد متوسط) دارد، از این جهت قابل تحلیل است که وضعیت هویت اجتماعی در نزد جوانان مورد مطالعه از یک ساختار اجتماعی نسبتاً منسجم برخوردار است. در این میان بعد هویت جمعی نسبت به بعد هویت فردی از هویت اجتماعی، غالب بوده و این غلبه تعلقات اجتماعی نشان از ریشه‌های عمیق هویت اجتماعی جوانان در تعاملات گروهی و تعلقات اجتماعی آنان دارد. این مسئله می‌تواند ما را به این نکته معطوف سازد که شاید بخش زیادی از این هویت اجتماعی در برقراری روابطی در شبکه‌های اجتماعی مجازی شکل می‌گیرد که جوانان را نیازمند برقراری، حفظ و دوام ارتباطات در محیط دیجیتالی ساخته و به‌نوعی منجر به وابستگی به تلفن همراه و هراس از فقدان آن می‌شود. از این رو می‌توان بر مبنای نتایج پژوهش حاضر، به این نکته اشاره کرد که ترس از عدم توانایی برقراری ارتباط که بالاترین ترس و هراس جوانان مورد مطالعه بوده است، به‌خوبی نشان می‌دهد که مسیر و خطی که جوانان مورد مطالعه آن را دنبال می‌کنند، همان شکل‌دهی و حفظ شبکه اجتماعی روابط در فضای دیجیتال از طریق تلفن همراه هوشمند است.

نتایج در زمینه پیش‌بینی هویت اجتماعی بر مبنای بی‌موبایل‌هراسی نشان داد که وضعیت کلی بی‌موبایل‌هراسی، ۰/۰۶۸ (۶/۸ درصد)، از وضعیت کلی هویت اجتماعی جوانان را تبیین می‌کند. تحلیل این یافته از آنجا اهمیت دارد که درک کنیم که هرچند هویت اجتماعی جوانان تهرانی بر مبنای نوموفوبیا، پیش‌بینی می‌شود؛ اما این رابطه خیلی قوی نیست. بنابراین باید نقش متغیرهای تعدیلگر را در این زمینه در نظر بگیریم. همان هدفی که پژوهش حاضر به دنبال تحقق آن بوده است. باین حال قدرت پیش‌بینی به‌دست‌آمده، دلالت بر وجود رابطه‌ای معنادار بین بی‌موبایل‌هراسی و هویت اجتماعی فرد دارد بدین معنی که بخشی از این هویت بر مبنای نوموفوبیا تحلیل می‌شود؛ اما عامل تعیین‌کننده اصلی که بخش اعظم این واریانس است، عوامل دیگری هستند که احصا نشده‌اند. ممکن است ارزش‌های خانوادگی و فرهنگی، کیفیت روابط چهره به چهره در دنیای واقعی، ساختار و پایگاه اجتماعی-اقتصادی، نبود ترس‌ها و

هراس‌های دیگر و ... باشند. اظهار نظر قطعی در این رابطه منوط به انجام پژوهش‌های بیشتر و دقیق‌تر در این زمینه است.

نتایج همچنین نشان داد که متغیرهای زمینه‌ای بر هویت اجتماعی و نوموفوبیا اثرگذار بوده و بُعد فردی هویت اجتماعی در گروه سنی و ۳۵-۳۲ ساله از ۲۴-۱۸ ساله بالاتر است. بالاتر بودن بُعد فردی هویت اجتماعی در رده سنی ۳۲ تا ۳۵ ساله نشان از عبور این گروه سنی از اتکا و تمرکز بر تعلقات گروهی به‌سوی استقلال فردی و بُعد فردی هویت اجتماعی است. از سوی دیگر قوی‌تر بودن بعد جمعی از هویت اجتماعی در جوانانی که در سنین ۱۸ تا ۲۴ سالگی هستند نشانگر اوج نیازهای اجتماعی آنان و احساس تعلق به جمع و گروه بوده و در این دوره، گروه همسالان از اهمیت و جایگاه خیلی بالایی نزد جوانان مورد مطالعه در شهر تهران برخوردار هستند. به نظر می‌رسد در سنین بالاتر دوران جوانی، افراد بیشتر به بُعد فردی هویت اجتماعی می‌پردازند و کاهش شور و هیجان جوانی به‌منظور برقراری پیوند و رابطه با دیگران، در سنین ابتدایی این دوران، جوان را به سمت‌وسوی تمرکز بر خویشتن برده و شاید پررنگ شدن نیازهای فردی، در این زمینه اثرگذار باشد که البته اظهار نظری قطعی در این رابطه منوط به انجام پژوهش‌های بیشتر و دقیق‌تر در این زمینه است. در زمینه اثر تحصیلات، نتایج نشان داد که رابطه مثبتی میان تحصیلات با بُعد فردی از هویت اجتماعی و بین بعد ترس از عدم توانایی برقراری ارتباط وجود دارد و این نشانگر این مسئله است که جوانان با تحصیلات بالاتر هم بر بُعد فردی هویت اجتماعی حساسیت بیشتری نشان داده و هم در ترس از ناتوانی در برقراری ارتباط با دیگران، هراس بیشتری داشته‌اند؛ اما از سوی دیگر نتایج پژوهش حاضر نشان داد که میان تحصیلات با بعد جمعی از هویت اجتماعی، وضعیت کلی بی‌موبایل‌هراسی و وضعیت کلی هویت اجتماعی رابطه معناداری مشاهده نشده است. تحلیل این نتیجه از آنجا نشئت می‌گیرد که نقش تحصیلات و آموزش عالی بیشتر تکیه بر شکل‌گیری بُعد فردی هویت اجتماعی (خود استقلال‌یافته) است و نقش تحصیلات بر مؤلفه‌های هویت فردی و ترس از عدم توانایی برقراری ارتباط است و نه کل ساختار هویت اجتماعی یا ترس از دوری از تلفن همراه. طبق اطلاعات به‌دست‌آمده در زمینه اثر اشتغال، بی‌موبایل‌هراسی و ابعاد آن، هویت اجتماعی و ابعاد فردی و جمعی آن در جوانان شاغل و بیکار مورد مطالعه تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد. نتایج پژوهش حاضر از نظر وجود رابطه میان اطلاعات زمینه‌ای و جمعیت‌شناختی با پدیده نوموفوبیا، با نتایج پژوهش معتمدی‌فر (۱۳۹۷) منطبق بوده و هم‌خوانی دارد.

۱-۶. راهبردهای برگرفته از نتایج پژوهش

با توجه به نتایج مهم این پژوهش که نشان می‌دهد هویت اجتماعی جوانان شهر تهران بر مبنای نوموفوبیا، قابل پیش‌بینی است، این یک فرصت ویژه و درعین‌حال عالی و بی‌نظیر برای طراحی مداخلات پیشگیرانه و همچنین آموزش‌های چندجانبه فراهم می‌کند. کلیه راهبردهایی که در این زمینه طراحی و اجرا می‌شوند باید به‌منظور تحقق اهداف ماده ۷۷ برنامه هفتم توسعه، در راستای تقویت و تعمیق فرهنگ اسلامی-ایرانی و مبتنی بر کاهش بی‌موبایل‌هراسی از راه توانمندسازی جوانان در استفاده متعادل، مطلوب و به‌اندازه از تلفن همراه بوده و بر ایجاد تحول در محتوا و تولید محتوای فرهنگی مطلوب و مؤثر متمرکز باشد. در گام اول یک راهبرد سازمانی با عنوان ایجاد کارگروه بین سازمانی (تشکیل کارگروه مشترک میان صداوسیما، سازمان فضای مجازی، مراکز دانشگاهی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی) توصیه می‌شود تا با هماهنگی و هم‌افزایی در تولید محتوای فرهنگی-هنری مطلوب، مؤثر و هدفمند به تحقق هدف والای ایجاد تحول در محتوا به‌منظور تعمیق، تقویت و اعتلای فرهنگ اسلامی-ایرانی کمک شایانی صورت پذیرد. یک راهبرد چندبُعدی بر مبنای آموزش‌های چندجانبه به جوانان، آموزش و آگاهی بخشی، تقویت جایگزین‌های هویت‌ساز برای جوانان و طراحی و اجرای مداخلات رفتاری مناسب است. در بُعد آموزش، اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی می‌توان با طراحی کارگاه‌های آموزشی تخصصی، راهنماهای علمی و عملی برای استفاده مناسب، هوشمند و به‌اندازه از تلفن همراه توسط جوانان را فراهم کرد. در این کارگاه‌ها که پیشنهاد می‌شود در مراکزی مانند سازمان فرهنگی هنری شهرداری برگزار شوند؛ ضمن آشنایی جوانان با نوموفوبیا، علائم، خطرات و آسیب‌های آن بر سلامت روان، عملکرد شغلی، افت تحصیلی، کاهش روابط میان‌فردی چهره به چهره و ... را مطرح کرده و اثرات استفاده افراطی از تلفن هوشمند مانند اختلال در خواب، کاهش تمرکز و ... را یادآور می‌شویم. راهبرد مهم در طراحی و اجرای این کارگاه‌ها ضمن آموزش مدیریت میزان استفاده از تکنولوژی‌ها برای کاهش آسیب‌های استفاده افراطی از آن‌ها، تشویق جوانان به استفاده از ابزارهای موجود در گوشی‌هایشان مانند Screen Time یا Digital Wellbeing است که آنان را قادر می‌سازد که با مشاهده دقیق میزان و نوع استفاده خود از گوشی، حد و مرزهای خود را مشخص و پیگیری کنند.

راهبرد سیاستی دیگر که بر مبنای ماده ۷۷ برنامه هفتم توسعه، به‌منظور مرجعیت رسانه ملی و تأکید بر تولید برنامه‌هایی با مخاطب جوان پیشنهاد می‌شود؛ تولید

محتوای دیجیتال هدفمند است که آموزش‌ها و محتواهای تولید شده را در همان پلتفرم‌هایی که جوانان از طریق گوشی‌های تلفن همراه خود پیگیری می‌کنند، مانند اینستاگرام، تلگرام، x، یوتیوب که در ایجاد وابستگی به گوشی و در نتیجه بی‌موبایل‌هراسی بی‌تأثیر نیستند، منتشر کنیم. برای اجرای این راهبرد باید دقت کنیم که محتواها در قالب اینفوگرافیک‌های جذاب، پادکست‌های کارشناسی‌شده، ویدئوهای کوتاه و جوان‌پسند و ... ارائه شوند و پیام‌های اصلی متمرکز بر دستاوردهای کنترل و مدیریت زمان استفاده از گوشی باشد. به‌عنوان نمونه، پیام‌ها مبتنی بر مزایای جایگزین باشد. این که زمانی که جوانان پس از مدیریت زمان استفاده از گوشی تلفن همراه چه چیزی را به دست می‌آورند؟ خواب بهتر، آرامش بیشتر، روابط عمیق‌تر، تمرکز بالاتر، موفقیت‌های شغلی و حرفه‌ای بیشتر و ... رسانه ملی با حمایت از تولید محتوای فرهنگی و هنری در فضای مجازی نسبت به معرفی این محتواها و بسترهای ارائه آن در شبکه‌های اجتماعی مجازی به اقشار مختلف، به‌ویژه جوانان، به تحقق این امر مهم مبادرت می‌ورزد. راهبرد سازمانی دیگر، توسعه شبکه تولیدکنندگان جوان و حمایت مالی و معنوی از تولید محتواهای کوتاه، اما اثرگذار توسط جوانان است که با تشویق جوانان و ارائه تسهیلات به آثار ممتاز و برگزیده، جوانان را ترغیب به ایفای نقش سفیر هویت دیجیتال ساخته و از این طریق به آنان نقش مشارکتی در تولید محتوای فرهنگی - اجتماعی و هنری می‌دهد. راهبرد دیگر برای ایجاد پیوند و هم‌افزایی میان رسانه ملی و فضای مجازی و تحقق هدف ماده ۷۷ برنامه هفتم توسعه (لزوم حمایت رسانه ملی از تولید محتوای فرهنگی و هنری در فضای مجازی)، تولید ترکیبی است. بدین معنا که از هم‌گرایی و هم‌افزایی میان رسانه ملی و پلتفرم‌های دیجیتال مستقل به‌منظور تولید و انتقال محتواهای متناسب با فرهنگ ملی (با تمرکز بر تقویت فرهنگ و هویت ملی) حمایت شود.

راهبردهای محتوایی در این زمینه می‌توانند به تحقق اهداف ماده ۷۷ برنامه هفتم توسعه کمک کنند. راهبردی مانند تمرکز بر هویت دیجیتال امن که به تولید محتوا در قالب انیمیشن‌ها، سریال‌ها، مستندها و برنامه‌های ترکیبی در زمینه ارتقای سواد رسانه‌ای و درک ماهیت معایب و پیامدهای منفی اعتیاد روانی به تلفن هوشمند می‌پردازد. راهبرد محتوایی دیگر به‌منظور کاهش اثرات منفی استفاده افراطی از تلفن همراه هوشمند، تولید محتوا در خصوص روایتگری امید و تعلق اجتماعی به‌منظور تقویت هویت اجتماعی و هویت ملی است. در این زمینه رسانه ملی می‌تواند با پوشش و نمایش الگوهای موفق از جوانانی که توانسته‌اند با هویت‌یابی صحیح و اصیل، یک

هویت ایرانی-اسلامی در فضای مجازی بسازند، در دیگر جوانان امید و نشاطی برای پیگیری این مسیر را فراهم می‌سازد. در میان راهبردهای محتوایی، پیشنهاد می‌شود در تولید محتوا در فضای مجازی از قالب‌های محبوب نزد جوانان (مانند طنز، پادکست‌های جذاب، موزیک ویدئوها و ...) برای انتقال پیام‌های مبتنی بر فرهنگ اسلامی-ایرانی و متمرکز بر هویت اجتماعی مطلوب و همچنین هویت ملی، استفاده شود. رسانه ملی می‌تواند با تولید سریال‌ها و مستندهای کوتاه به‌منظور تأکید بر هویت جمعی ایرانی، به ایجاد پیوند اجتماعت محلی، مشارکت‌های مدنی و مسئولیت‌های اجتماعی همه اقشار به‌ویژه جوانان، در قالب روایت‌های شهری معاصر در کلان‌شهر تهران بپردازد. این محتواها را می‌توان هم‌زمان در فضای مجازی نیز ارائه کرد. راهبرد بعدی، مداخلات رفتاری و مهارت‌آموزی به جوانان با ارائه ابزارهای عملی در تغییر سبک زندگی و عادات روزانه آنان است. جوانان شیفته‌آشنایی با سبک زندگی جدید و آماده تجربه آموخته‌های نوین هستند. با تکنیک‌های تنظیم استفاده از گوشی تلفن هوشمند، می‌توان این مداخلات را انجام داد. پیشنهاد ایجاد فضاهای فیزیکی در خانه، محل تحصیل یا محیط کار که استفاده از موبایل در آن‌ها ممنوع اعلام شود. زمانی که این ممنوعیت به دیگران اعلام می‌شود، آنان خود به‌عنوان ناظرانی پیگیر مانع استفاده از تلفن همراه فرد جوان خواهند شد. مکان‌ها و فضاهایی مانند اتاق خواب و سرمیز غذا در منزل، یا سالن جلسات در محل کار. از طرف دیگر آموزش قانون محدودیت زمانی که روش‌های تعیین زمان مشخص برای استفاده از تلفن همراه را سرلوحه خود قرار می‌دهد. آموزش غیرفعال‌سازی اعلان‌های غیرضروری در تلفن همراه برای کاهش تحریک جوانان در گرایش به بررسی کردن دائم گوشی.

نتایج پژوهش نشان داد که هویت اجتماعی در بُعد فردی نیز تحت تأثیر قرار گرفته، بنابراین راهبرد پیشنهادی انجام فعالیت‌هایی است که حس کفایت فرد را تقویت کرده و به فرد کمک می‌کند بدون نیاز به استفاده از گوشی هوشمند، فعالیت‌های جدیدی را انجام دهد. اموری مانند، ورزش انفرادی، آشپزی، نواختن ساز و ... به‌منظور تقویت هویت اجتماعی جوانان، راهبرد پیشنهادی در کلان‌شهر تهران توسعه برنامه‌های اجتماعی با در نظر گرفتن علایق، ذائقه‌ها و نیازهای جوانان است. به‌منظور کاهش استفاده از تلفن همراه و افزایش فعالیت‌هایی که نیازمند حضور فیزیکی و تعاملات چهره به چهره است، ایجاد گروه‌های محلی مانند کوه‌نوردی، هم‌نشینی‌ها و ... در محلات (در محیط‌های شهری)، گروه‌های کتاب‌خوانی، بازی‌های فکری و ... (در دانشگاه‌ها) و فعالیت‌های داوطلبانه و بارش‌های فکری در موضوعات

مختلف (در محیط‌های کاری و مراکز فرهنگی) نمونه‌ای از این راهبردها است. به‌منظور اجرای راهبردهای سه‌گانه (آگاه‌سازی، مهارت‌آموزی و جایگزین‌سازی)، توصیه می‌شود کمپین‌هایی در رسانه‌های اجتماعی مجازی، سخنرانی‌های آموزشی در رسانه‌ها و مراکز فرهنگی درون و برون‌شهری، کارگاه‌های عملی، توسط مراکز فرهنگی-هنری در شهرداری با همکاری مراکز دانشگاهی صورت پذیرد تا با توانمندسازی جوانان، آسیب‌های ناشی از استفاده نامطلوب از تلفن همراه کاهش یافته و هویت اجتماعی در آنان تقویت شود.

فهرست منابع

- انسانی مهر، لاله؛ پرچمی خرم، محمود؛ ایمانی، سعید؛ انسانی مهر، نرگس (۱۴۰۰). *پیش‌بینی نوموفوبیا براساس ویژگی‌های شخصیتی و کیفیت خواب: نقش واسطه‌ای افکار اضطرابی*. روان‌شناسی معاصر، دوره ۱۶، شماره ۲، ۸۷-۷۳.
- آهنگری سله بنی، اعظم (۱۴۰۴). *مطالعه برون‌دادهای فرهنگی اجتماعی در هویت‌یابی خانواده‌ایثارگران با تأکید بر هویت ملی و روحیه مقاومت (ناظر بر سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه)*. راهبرد اجتماعی فرهنگی، سال چهاردهم، شماره دوم (پیاپی ۵۶)، ۶۵۹-۶۹۸.
- بوربور، اکرم (۱۳۹۹). *نقش میزان و نوع استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در هویت اجتماعی زنان شهر تهران*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم ارتباطات اجتماعی. دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد واحد تهران شرق.
- پناهی، یعقوب؛ اصلانی، طاهر؛ فرجی، رباب؛ بتواز، حسین (۱۳۹۱). *وابستگی به تلفن همراه و آسیب‌های روانی اجتماعی در دانش‌آموزان: بررسی اثرات پیام کوتاه و بلوتوث*. نخستین کنگره ملی فضای مجازی و آسیب‌های اجتماعی نوپدید، ۱۳۹۱.
- دلاور، علی؛ عسکری، سعید (۱۳۹۵). *بررسی مؤلفه‌های مؤثر بر استفاده بهینه از تلفن همراه در راستای تعدیل آسیب‌های اجتماعی*. نشریه پژوهش در نظام‌های آموزشی، دوره ۱۰، شماره ۳۴.
- شاه‌رجب‌یان و عمادی چاشمی (۱۳۹۹). *بررسی علل اعتیاد به تلفن هوشمند و رابطه آن با اضطراب و افسردگی*. پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، ۵ (۴۴)، ۴۲-۲۵.
- شیری، اسماعیل؛ رحیم‌پور، معصومه؛ رستمی، محمد؛ حسن‌زاده، آیلین (۱۴۰۴). *تدوین مدل ساختاری رابطه بین بی‌موبایل‌هراسی و افسردگی با نقش میانجی اضطراب اجتماعی در دانشجویان*. مطالعات روان‌شناختی، دوره ۲۱، شماره ۲، ۱۲۲-۱۰۷.
- صدری، لیلیا؛ شهریاری احمدی، منصوره؛ تجلی، پریسا (۱۴۰۰). *بررسی نقش میانجی‌گر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در بستر موبایل در رابطه بین خودپنداره و رفتارهای پرخطر در دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه مبتلا به اضطراب اجتماعی*. مجله مطالعات ناتوانی، ۱۱، ۱۱۶: ۸-۱.
- صفاری نیا، مجید (۱۳۹۱). *آزمون‌های روان‌شناسی اجتماعی و شخصیت*. انتشارات کتاب ارجمند.
- علیزاده، محسن؛ حسنی، محسن؛ میان‌بندی، گوهر؛ عاشوری، احمد (۱۴۰۰). *رواسازی و اعتباریابی پرسش‌نامه نوموفوبیا در نمونه ایرانی*. مجله روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران، ۲۷ (۲)، ۲۴۷-۲۳۴.

فلاح تفتی، صادق؛ قنبری، نیکزاد؛ علیزاده، شهرام؛ کاظمی، نگین (۱۴۰۰). بررسی ترس از جاماندن و افسردگی در میان نوجوانان دارای اعتیاد به تلفن همراه هوشمند در معرض خطر و عادی. رویش روان‌شناسی. سال ۱۰، شماره ۶.

کلاه‌کج، بنت‌الهدی؛ خلعتبری، جواد؛ صلاحیان، افشین؛ نصرالهی، بیتا (۱۴۰۱). پیش‌بینی نوموفوبیا براساس سبک‌های فرزندپروری ادراک شده با نقش واسطه‌ای احساس تنهایی. دوفصلنامه مطالعات روان‌شناختی نوجوان و جوان، دوره ۳، شماره ۲ (پیاپی ۵).

معمودی‌فر، سعیده (۱۳۹۷). مطالعه دلایل بی‌موبایلی هراسی (مطالعه موردی: پرسنل پژوهشگاه ملی مهندسی ژنتیک و زیست فناوری). پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم ارتباطات اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات. موسوی، سید محمد؛ مجیدی، محمدرضا (۱۴۰۳). ارزیابی وضعیت هویت اجتماعی در مقاصد گردشگری- زیارتی (مورد مطالعه: کلان‌شهر مشهد). راهبرد اجتماعی فرهنگی، سال سیزدهم، شماره چهارم (پیاپی ۵۴).

نظرزاده زارع، محسن؛ کرم‌دوست، نوروزعلی؛ ظفری، سارم؛ درانی، کمال (۱۳۹۳). میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه تهران از تلفن همراه جهت مقاصد آموزشی و عمومی. فناوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، دوره ۴، شماره ۳ (پیاپی ۱۵).

References

- Ahangari Saleh Bani, Azam (1404). *Study of socio-cultural outcomes in the identification of the families of veterans with emphasis on national identity and the spirit of resistance (in light of the general policies of the Seventh Development Plan)*. Socio-cultural Strategy, Year 14, Number 2 (56 in a row). 659-698. (In Persian)
- Alizadeh, Mohsen; Hassani, Mohsen; Mianbandi, Gohar; Ashouri, Ahmad (2011). *Validation and validation of the Nomophobia Questionnaire in an Iranian sample*. Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology. 27 (2). 234-247. (In Persian)
- Borbours, Akram (2019). *The role of the amount and type of use of virtual social networks in the social identity of women in Tehran*. Master's thesis in Social Communication Sciences. Faculty of Humanities, Tehran Azad University, East Branch. (In Persian)
- Bragazzi, N.L., Re, T.S., & Zerbetto, R. (2019). *The Relationship between Nomophobia and Maladaptive Coping Styles in a Sample of Italian Young Adults: Insights and Implications From a Cross-Sectional Study*. JMIR Ment Health, 6(4).
- Buzan, Barry. (2000). *Security studies: beyond strategy*, www.Yorku.com. Choi, H.S. Chris & Sirakaya, Ercan (2006). Measuring residents' attitude toward sustainable tourism: development of sustainable tourism scale. Journal of Travel Research, (43), 380-394.
- Clayton, R. B., Leshner, G., & Almond, A. (2015). *The extended iSelf: The impact of iPhone separation on cognition, emotion, and physiology*. Journal of Computer -Mediated Communication, 20(2), 119 -135.
- Delavar, Ali and Askari, Saeed (2016). *Investigating the factors affecting the optimal use of mobile phones in order to mitigate social harms*. Journal of Research in Educational Systems. Volume 10, Number 34. 1 - 34. (In Persian)
- Ensani-Mehr, Laleh; Parchami-Khorram, Mahmoud; Imani, Saeed and Ansani-Mehr, Narges (2011). *Predicting Nomophobia Based on Personality Traits and Sleep Quality: The Mediating Role of Anxious Thoughts*. Contemporary Psychology, Volume 16, Issue 2. 87-73. (In Persian)
- Fallah Tafti, Sadegh; Ghanbari, Nikzad; Alizadeh, Shahram and Kazemi, Negin (2017). *Study of fear of abandonment and depression among at-risk and normal adolescents with smartphone addiction*. Rouyesh Psychology. Year 10, No. 6, 21-30. (In Persian)
- González-Cabrera J, León-Mejía A, Pérez-Sancho C, Calvete E. (2017) *Adaptation of the Nomophobia Questionnaire (NMP-Q) to Spanish in a sample of adolescents*. Actas Españolas de Psiquiatría. 2017; 45(4):137-44.

- Hawk ST, van den Eijnden RJJM, van Lissa CJ, ter Bogt TFM. *Narcissistic adolescents' attention -seeking following social rejection: Links with social media disclosure, problematic social media use, and smartphone stress*. Computers in Human Behavior. 2019;92:65 –75. doi: 10.1016/j.chb.2018.10.032
- Jenkins, R. (2008). *Social Identity*. London: Routledge.
- Kara, M., Baytemir, K., & Inceman -Kara, F. (2021). *Duration of daily smartphone usage as an antecedent of nomophobia: Exploring multiple mediation of loneliness and anxiety*. Behaviour & Information Technology, 40(1), 85 -98.
- King, A.L.S. et al. (2017). *Nomophobia: Clinical and demographic profile of social network excessive users*. Journal of Addiction Research & Therapy, 8 (4).
- Kolahkaj, Bent-ul-Hadi; Khalatbari, Javad; Salahian, Afshin and Nasrollahi, Bita (2014). *Predicting Nomophobia Based on Perceived Parenting Styles with the Mediating Role of Loneliness*. Bi-Quarterly Journal of Adolescent and Youth Psychological Studies, Volume 3, Issue 2 (5th Consecutive Issue). 302-291. (In Persian)
- Motamedifar, Saeideh (2018). *Studying the causes of agoraphobia (Case study: National Research Institute of Genetic Engineering and Biotechnology personnel)*. Master's thesis in Social Communication Sciences, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Science and Research Branch. (In Persian)
- Mousavi, Seyed Mohammad and Majidi, Mohammad Reza (1403). *Evaluating the status of social identity in tourism-pilgrimage destinations (case study: Mashhad metropolis)*. Socio-cultural strategy, year 13, number 4 (54 consecutive). 1481-1508. (In Persian)
- Nagpal, S. S., & Kaur, R. (2016). *Nomophobia: The problem lies at our fingertips*. Indian Journal of Health & Wellbeing, 7(12).
- Nazarzadeh Zare, Mohsen; Karamdoost, Nowruz Ali; Zafari, Sarem and Durani, Kamal (2014). *The extent of use of mobile phones by postgraduate students of the University of Tehran for educational and general purposes*. Information and Communication Technology in Educational Sciences, Volume 4, Number 3 (15th issue). 106 – 87. (In Persian)
- Panahi, Yaqoub; Aslani, Taher; Faraji, Rabab and Batovaz, Hossein (2012). *Mobile phone addiction and psychosocial harms in students: A study of the effects of text messaging and Bluetooth*. First National Congress of Cyberspace and Emerging Social Harms. 2012. (In Persian)
- Pourmohseni Kaluri, Fereshteh; Jafarian, Samira; Jafari, Isa and Sanobor, Laleh (2019). *Investigating the role of personality traits and loneliness in predicting nomophobia*. Quarterly Journal of Applied Psychological Research. Volume 11, Issue 3, 69-82. (In Persian)

- Safarinia, Majid (2012). *Social Psychology and Personality Tests*. Arjomand Book Publishing.
- Shahrajbian, F. and Emadi Chashmi, S. J. (2019). *Investigating the causes of smartphone addiction and its relationship with anxiety and depression*. *New Advances in Behavioral Sciences*. 5 (44), 42-25. (In Persian)
- Sureka, V., Suma, S., Subramanian, S., Brinda, S., Bhagyashree, N., Ramya, K., & Ganesh, M. (2020). *Prevalence of nomophobia and its association with stress, anxiety and depression among students*. *Biomedicine*, 40(4), 522-525. <https://doi.org/10.51248/v40i4.333>
- Yang, J., Fu, X., Liao, X., & Li, Y. (2020). *Association of problematic smartphone use with poor sleep quality, depression, and anxiety: A systematic review and meta -analysis*. *Psychiatry Research*, 284, 112686.
- Yildirim C, Sumuer E, Adnan M, Yildirim S. (2016) *A growing fear: Prevalence of nomophobia among Turkish college students*. *Information Development*. 2016; 32(5): 1322-31.
- Yildirim, C. (2014). *Exploring the dimensions of nomophobia: Developing and validating a questionnaire using mixed methods research*. *Graduate Theses and Dissertations*. Paper 14005.
- Yildirim, C., & Correia, A. P. (2015). *Exploring the dimensions of nomophobia*: Mallya, N. V., Kumar, Sunil D.